

PharmDr. Blažena Cagánová
Národné toxikologické informačné centrum Bratislava

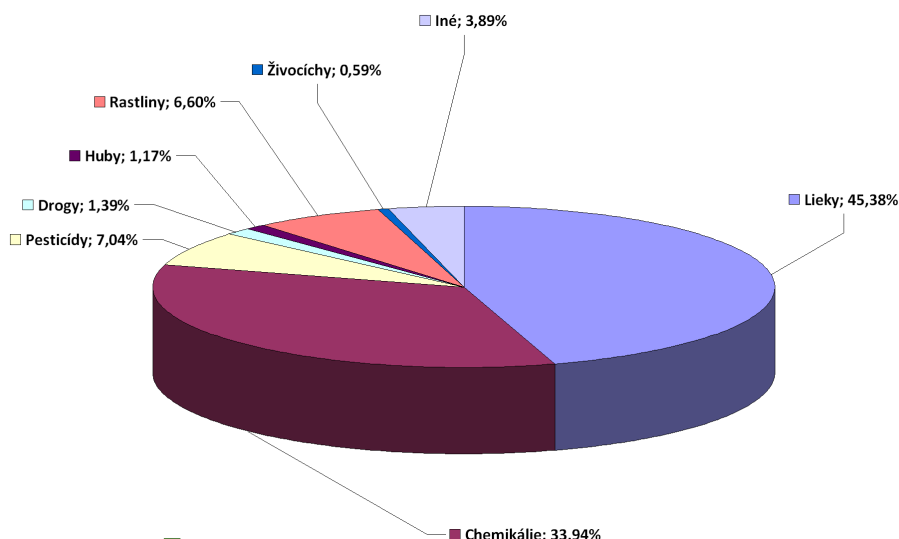

Akútne intoxikácie u detí predstavujú stále aktuálny problém. Deti každoročne tvoria takmer polovicu zo všetkých intoxikácií v SR, čo je v porovnaní s inými štátmi Európskej únie vysoké percento.

V roku 2008 bolo s Národným toxikologickým informačným centrom (NTIC) v Bratislave konzultovaných 1381 intoxikácií detí, ich počet v porovnaní s uplynulými rokmi mierne stúpol. Najvyšší počet intoxikovaných detí (935) bol opäť vo vekovej skupine 0 – 5 rokov, čo tvorilo 67,9 % zo všetkých intoxikácií v detskom veku. Vždy išlo o náhodnú intoxikáciu, väčšinou doma (zlyhanie dozoru dospelých), zvyčajne per os jednou noxou, najčastejšie liekmi (379 prípadov) a domácimi čistiacimi prostriedkami (185 prípadov) (Graf 1).

Z liekov to boli najmä prípravky s účinnými látkami ibuprofen, paracetamol, alprazolam a zolpidem.

Graf 1. Akútne intoxikácie v detskom veku v roku 2008

Akútne intoxikácie u detí v roku 2008

Z chemických látok sa najčastejšie vyskytovali intoxikácie čistiacimi prostriedkami na báze chlóru, penivými látkami – tenzidmi, uhľovodíkmi (benzín, acetón, toluén), a éterickými olejmi. Najčastejšie rastlinné noxy v tejto vekovej skupine boli diffenba-

chia, plody zemlezu, imela, konvalinky a tisú (obr.2).

Najnižší výskyt otráv bol vo vekovej skupine 6 až 10 ročných detí (6,1 %), pretože významne klesá podiel náhodných otráv a suicidálna motivácia vrcholí neskôr. U detí nad 10 rokov sme

pozorovali druhý vrchol vo výskyte otráv s absolútnou prevahou suicidálnych intoxikácií (najmä u dievčat – 69 %), ako výsledok zlého spracovania rôznych konfliktných situácií. Patria k najzávažnejším otravam, pretože ide o požitie viacerých toxínov, najmä liekov: analgetiká antipyretiká (ibuprofen, paracetamol), benzodiazepínové anxiolytiká, antidepresíva, neuroleptiká, antihistaminiká a.i.

V roku 2008 bolo s NTIC konzultovaných 275 intoxikácií pesticídmi, z toho až 88 prípadov tvorili deti. Toxikologicky závažné boli najmä otravy organofosforovými insekticídmi, na ktorých sa deti podieľali až 40 %.

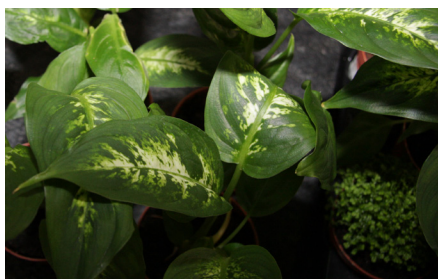
V uplynulom roku sme zaznamenali 113 intoxikácií hubami, z toho v šiestich prípadoch bola príčinou otravy muchotrávka zelená – Amanita phalloides, ktorú si zberatelia zamenili s pečiarokou alebo plávkou. Deti tvorili 17 % zo všetkých intoxikácií hubami (19 prípadov).

Na „drogovej scéne“ v SR nedošlo

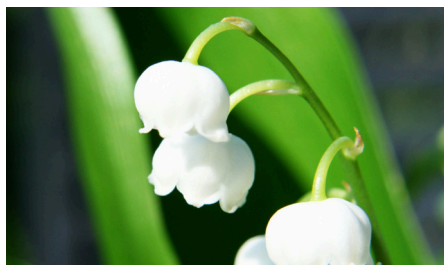
Durman obyčajný

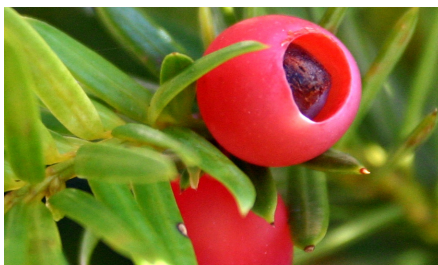
Difenbachia

Imelo biele

Konvalinka voňavá

Tis obyčajný

Zemolez obyčajný

Obrázok2: Najčastejšie otravy raslinami v roku 2008

k podstatným zmenám (Graf 2). Najčastejšie bol zneužívaný alkohol, potom amfetamíny (pervitín, extáza), marihuana a prirodzene sa vyskytujúce halucinogény napr.: durman obyčajný, hlohovec končistý, či muškátový orech. Na východnom Slovensku sa významne zvýšil počet abúzerov prchavých látok, a tým aj počet intoxikovaných týmito látkami.

Objavili sa nové drogy BDF (bromo – dragonfly) a šalvia divotvorná. BDF (brom-benzodifuranyl-izopropylamin) je halucinogénna droga, amfetamínový derivát, prvýkrát zosyntetizovaná koncom 90. rokov 20. storočia. Názov drogy (bromo – dragonfly, vážka) vznikol preto, že vzorec tvorcom pripomínal vážku. BDF je extrémne účinný 5HT_{2A} agonista, predpokladá sa, že aj α -agonista, má vysokú afinitu aj k 5-HT_{2B} a 5-HT_{2C} receptorom. Má štruktúru podobnú fenyletylamínom. Maximum halucinogénneho účinku dosahuje za 6-12 hodín, vazokonstričný účinok môže pretrvávajúť až 9 dní! Obvyklá dávka: 200-800 μ g. Užíva sa orálne a inhalačne.

Salvinorin A je hlavná psychoaktívna látka rastliny Šalvie divotvornej. Salvinorin A je halucinogénna zmes s disociačnými vlastnosťami. Jeho štruktúra je úplne odlišná od ostatných prírodných halucinogénov ako sú DMT (dimethyl-triptamin), psilocybin, meskalin a odlišná od syntetických halucinogénov ako sú LSD a ketamin. Salvinorin A je označovaný za najsilnejšiu známu prírodnú psychotropnú látku, s účinnou dávkou pôsobiaceou na človeka v rozmedzí od 200 - 1000 μ g v prípade fajčenia.

V NTIC sme v SR doteraz nezaznamenali intoxikáciu týmito drogami.

Záver:

Veľmi závažné otravy vznikajú zámenou alebo chybným dávkovaním liekov rodičmi, zriedkavo sa omylu dopustí aj zdravotnícky personál, alebo dôjde k chybnej expedícii lieku v lekárni. Malé deti opakovane dostávajú napr. prokinetikum metoklopramid (Degan), ktorý môže spôsobiť už v terapeutických dávkach závažnú neurologickú symptomatológiu (somnolencia, extrapyramídové prejavy – tortikolis, opistotonus, spazmy mimického svalstva, kŕče končatín), na čo upozorňuje i výrobca v príbalovom letáku.

Po požití spravidla nevyvolávajú žiadne príznaky:

- Antikoncepčné tablety – do 1 balenia.
- Ortuť z teplomera – per os, nevstrebáva sa z GIT.
- Silikagél – adsorbent vlhkosti.
- Jedy na hlodavce na báze hydroxykumarínu - jednorázové požitie malého množstva granúl.
- Kozmetika - krémy na ruky, tvár, make up, šampóny, rúž, zubná pasta, opaľovacie prípravky
- Písacie a školské potreby - atrament, farebné ceruzky, fixky, zvýrazňovače, vodové farbičky, modelovacia hlina.
- Iné - sviečky - voskové, parafínové, lanolín, kaolín, vazelína, tekutý púder – ZnO.

Graf 2: Intoxikácie návykovými látkami v rokoch 2004-2008

